

Az arab ghanja

Hozzáadta: Flamenco
2007. február 26. Hétfő 18:42
Utolsó frissítés 2007. szeptember 05. Szerda 22:42

Előzőst, hogy ezzel a cikkel megszakítom az "opát" dobozok... sorozatot. De kedves kollégáink, Hajás mester egyik kérésére (Soha nem opát-tenőök hajásmodellt dobozban!) reagálva, (Hadd cukkoljam át egy kicsit! Egyébként személynélben megírtam ezzel kapcsolatos véleményemet.) Így írtam, hogy talán akkor ideje lenne a nem dobozban opát-knek is valamit kálalni.

A tápus

A ghanja a dauk nagy családjához tartozik. Habár dau (Dhau, Dhow), mint hajás nem létezik, nem létezik. Ez egy tipikus európai angol gyűjtőfogalma arab, egyiptomi és indiai hajásoknak, mind a latin ill. a dau vitorlázattal, azaz háromszögletes vagy dauvitorlával "amik többé-kevésbé hasonlóan egymáshoz, mégis sok lokális változatot vitorláztak. A legismertebbek káziák a baghalla, a sambuk és a ghanja. (Akiket a tóma jobban érdekel, azoknak ajánlom B. Landström és W. Mondfeld könyveit.)

A modell

Ennek a modellnek "véleményem szerint" érdekes pályafutása van. Mert 10 évig tartott, még elkészült, pedig néző opát-teni, s nem dolgoztam rajta tőbbet 300 érinél. A modellt még Magyarországon 1985-ben kezdtem el opát-teni és éppen a hajás-tesztel lettem kász. 1986-ban kivándoroltam Németországra. A kávetkezévekben nem volt időm hajásmodelllel foglalkozni. A modell 1992-ig a száleim házájának padlásán állmodott, amikor kihoztam és kb. 100 ért dolgoztam rajta. Végül is 1996-ban lett kász.

A modellt W. zu Mondfeld könyve és tervrajza alapján opát-tettem 1:50 méretarányban, (W. zu Mondfeld: Die arabische Dau) néhány másdosással.

A hajás-teszt

Mielőtt folytatom, szeretnék a kávetkezé kérésekkel foglalkozni: Fesztett vagy natúrfa? Ha festett, hogyan? Ha natúrfa melyek? Mikor és miért az egyik vagy a másik? Pl. a Victory modellje natúr fából? Látjátok az eredetit Portsmouth-ban? Vagy a Vasa-t Stockholmban? Fesztett vagy natúrfa? Habár a Vasa jelenleg natúrnak néző ki, (a sok száz éves vőz alatti tartázkodás, és a kászbbi vegyszeres tartás miatt egészen sőt barna a fa) de a saját idejében nagyon is szá volt. Erről a témáról még beszélnék. Mindenesetre a ghanja szánes (festett) volt. A Földközi-tengeri vitorlások szá ma is tarkára van mázolva. Tehát van szákságunk nemes fára? Természetesen nem! Vagy az anyagkátségeket a egekbe akarjuk hajtani? Akkor vegyünk drága nemes fát és fessük kászbb be a ket? Akkor tehát a hajás-teszt. Gerincorrtáke és fartáke egyétt egy 4-5 mm vastag, a bordák 3 mm-es réteges lemezből kifészelve, egymásba rakva ragasztva. (Az ön. Ásszerak v. Ásszeopát-tá másdszer) Az egészen bordázat fejtetve álltva és egy 15-20 mm vastag alapra ragasztva. Most el lehet kezdeni a palánkozást 3x2 mm-es fenyő- vagy hárslecekből. (Az íreg rákák tudják má hogy megy ez, a vőres kezdé nyulak olvassanak sok szakirodalmat.) Szép lenne! De! Hogyan lehet a keskeny és hosszú hátsá galériát odaerősíteni? Sehogy! Kászbb nem megy! A galéria a test része, vele egyétt kell opát-teni! A procsak az, hogy ezen a részen már nincsenek bordák! Hova jőnek akkor a palánkiácek? Felmáritek az alaplapon (opát-tá lapon) az álltákr helyét az utolsó borda kázeptá. Itt egy féggá leges segédlapot kell felopát-teni, a pontosan felrajzoltak az álltákr helyét, és odaragasztjuk az álltákr. Az álltákr oldalaira tudjuk aztán kifuttatni és ragasztani a palánkokat. Ha a palánkozás kász van, le lehet vőgni a leceket az álltákr elátt, és beragasztani az igazi tákr. (A rajzban talán "sá" biztosan "á" ortheta'bb!)- Rajz: Gh. Galerie1 - Alaplap (s. A segédlap3 - Gerinc4 - A leghátsá borda5 - Palánkiácek6 - Áttákr7 - Igazi tákr Ha a palánkozás a fedél mellődjének a tetejéig kász van, fal kell rakni a dőrszákát. Berajzolni a vőzvonalat, az alsó részt piszkosférral festeni. Ha ez megvan, lehet a modellt a gerince álltani, felerősíteni, és megkezdeni a felopát-tá nyeket. Belül a bordák felső részét, amik tálnyáknak a fedélzetten, ki kell tártani vagy vőgni, a palánkok belső részét lecsiszolni egy állpalánkozást 0,6 mm-es börtorfurnor csákokat ragasztani. A fedélzet ágyányá-lásait kász-vőlről felrajzolni, ki

Acs m@retre reszelni. Mivel a fed@lzeti pal@jnkok nem a k@z@p vonalhoz p@rhuzamosan futnak, hanem @€“ mint a moder- jachtokn@j: @€“ p@rhuzamosan a fed@lzet k@¼ls@ vonal@jval, egyenk@nt kell @ket m@retre szabni @cs beilleszteni. Ezut@ az igazi bord@jkat 2x2 mm-es l@cekb@¼l leszabni @cs beragasztani @cs fel@¼l a takar@¼ccel (Handlauf) lez@rni. Ezut@jn a kaj@¼t @cs a gal@ria fed@lzeti pal@jnkjait beszabni @cs felragasztani. Elk@sz@-teni @cs a hely@re rakni a kaj@¼t h@jts@ keresztfal@jt (az els@ keresztfalat egy bord@jval egy@¼tt kell kiv@gni), a gal@ria bord@jait @cs takar@¼ccel. A kaj@¼t k@t oldalfala nagyon pontos munk@jt k@vetel, a 9 db furcs@jn kialak@-tott arabos ablaka miatt. 1 mm-es r@teges lemez. Ezt csak pontos mar@sg@pen lehet, k@zi lombf@±r@sszel nem megy! (mind a kilencnek egyform@nak kell lennie!) @on berendeztem a kaj@¼t@t, k@t koje, egy szekr@ny meg egy asztal, de nem musz@j. Miut@jn ez a k@t oldalfal sz@pen befestve a hely@re van ragasztva, k@vetkeznek a f@fed@lzet pall@. A haj@oldalak fest@cs@t menetk@zben lehet kivitelezni. Most m@g egy kev@cs finom munka. A f@fed@lzet k@t oldals@, h@jts@ @cs el@¼ls@ korl@tai 1 mm r@teges valamint 2x2 @cs 3x3 mm-es l@cekb@¼l vannak @sszeragasztva. Fest@cs ut@jn a hely@¼kre ragasztani. Korm@nylap@tot a zsan@rokkal feler@s@-teni. A gal@ria takar@¼cc@n kerek fej@± rudak @llnak, amiket 2mm-es kerek p@lc@jb@¼l (fogpisk@ @cs kerek fej@± (3 mm) d@-szgombost@±b@¼l lehet k@sz@-teni. A kaj@¼t el@¼ls@ fala el@ j@n k@toldalt egy-egy r@vid fut@pal@jnk k@t-k@t r@vid @cs k@t-k@t hosszabb l@pcs@vel, k@z@pen pedig a g@rbe 3 csig@js k@t@bak a f@¼ ejt@ k@tel@nek. A h@rom ajt@t feler@s@-teni. Oldalk@t@lvasakat (0,2 mm-es r@zlemezb@¼l, r@zkarik@jb@¼l) feler@s@-te oldalfalak. Most m@jr csak a 8 db. 6 fontos @jgy@° a f@fed@lzet @cs a 2 db. 2 fontos a f@fed@lzet @cs a h@tra. Term@szetesen az @sszes @jgy@°k@t@lzetel. 6 db. 1 fontos k@zi @jgy@° (Drehbassen) a mell@den eg@sz@-ti ki a fegyverzetet. A haj@test k@sz. Se cs@r@¼ (Spill), se kap@js horgony (Stockanker) nem volt haszn@latos, estenk@nt azonban 2-3 kis, max. 1,6 m hossz@° t@bb@jg@° horgony (Draggen) volt a fed@lzet @cs, ill. a haj@±ben rakt@rozva. (Hasonl@-t a pec@js horgokra.)

@rbocozat, k@t@lzet, vitorl@z

Sok tapasztalt modellez@, akik m@jr j@ n@h@jny modern haj@ szuper modell@t meg@p@-tett@k, szorong@ f@lelemmel b@jmul@jk egy h@rom@rbocos vitorl@js haj@ k@t@lzet@t, ami @gy t@±nik, mintha @r@¼lt p@kok h@j@¼ja lenne. Val@¼j@ azonban @vsz@zadok sor@jn kifinom@-tott, @jtgondolt, hogy ne mondjam, kiokoskodott rendszer @ll m@g@tte. Higgy@tek e ha egyszer r@j@tt@k az iz@re, lelkesedni fogtok egy galeon k@t@lzet@nek sz@ps@g@rt @cs c@lszer@±s@g@ f@lelem! Azoknak, akik m@jr egyszer @jtk@¼zd@tt@k magukat egy 3-4 @rbocos haj@ k@t@lzet@n, a ghanja k@t@lzet @ egyenesen nevets@gesnek fog felt@±nni. Val@ban! Itt @cs ott egy p@jr sz@j nevets@gesen v@kony sz@r@-t@k@t@l. Sz@ hihetetlen, hogy a hatalmas sz@lnyom@jnak @€“ ami a nagy fel@¼let@± vitorl@kat terhelte @€“ ellen tudtak @llni. Sok estben a haszn@ltak @reg, kopott vitorl@kat el@szeretettel, mert nagy viharban ink@jbb a vitorla meg a k@t@l szakadt, nem az @rboc meg a pal@jnk t@r@tt! Vitorl@jt meg k@telet mindig meg lehetett foltozni, volt bel@¼k tartal@k! Hab@jr a dauk @€“ mint min hosszvitorl@z@° haj@ @€“ j@¼val kem@nyebben tudtak a sz@lre pr@selni, mint a keresztvitorl@z@°ak,, t@bbnyire csak passz@jts@l@l, teht@jt h@jts@l@l vitorl@z@tak. Azokon a vizeken, ahol a dauk otthon voltak @cs ma is vannak, ma is @l a mond@js:@€žCsak @r@¼ltek @cs kereszt@nyek (ami val@¼j@ban ugyanaz) vitorl@znak sz@l ellen. @€•A ghanj@¼k 2, ritk@bb sz@j@rbocot hordtak, amik meglehet@s@n extr@om el@re d@ltek. Ezekre voltak felh@zva a nagyon hossz@°, k@t vagy h@jron darabb@¼l @sszetoldott vitorlarudak. Mivel a fog@jsk@telek (Reffb@nde) teljesen ismeretlenek voltak, ez@rt minden r@dhoz 3 db. k@¼l@nf@le nagys@jg@° vitorla tartozott, amiket a sz@ler@ss@g@t@¼l f@¼gg@en cser@lgettek. @gy pl. enn@l a ghan legnagyobb vitorlafel@¼let (a f@r@°d @cs a besan legnagyobb vitorl@jival) 306 m2 volt, a legkisebb (a f@r@°don a besan legkisebb vitorl@jja) majdnem ennek tizede 36 m2, a kett@ k@z@tt sok vari@ci@¼val. Az orr@rboc, ami nem is orr@rboc, hanem egyfajta kivet@r@°d (Auslegerstange), ami nincs fixen feler@s@-tve, hanem a sz@lir@jny@¼l f@¼gg@en a jobb vagy a baloldalra kiny@¼va, gerend@jkon volt megk@tve. A k@¼ls@ v@g@re er@s@-tett blokkon kereszt@¼l vezet@k a nagyvitorla cs@¼cs@kk@tel@t a fed@lzetre.

Tarcsok (Stage) Sok dau egy@l@l@jn nem hordott tarcsot, mert az @rbocok extr@om el@re d@ltek. Ezen a ghanj@jn volt egy f@tarcs, amit k@t neh@z blokkal az orr@k@re er@s@-tettek. @tm@r@¼je megegyezett az ejt@@vel. A besan@rbocnak so tarcsa.

Csarnakok@ (Wanten)

Amik szint@n nem csarnakok, legal@bbis az @szak-ur@pai @rtelmez@cs szerint, ink@jbb oldalk@t@lnek lehetne nevezni. 2 vagy 3 csig@js csigasor (Takel), ahol a fut@¼ @j als@¼ v@g@e un. pecekkel (Knebel) volt @€“ a k@t@nnyebb @cs gyors oldhat@s@¼g @rdek@ben @€“@ az oldalk@t@l@lvasakra

erős-tve. A latin vitorlázat hajákon a legáltalbb káttálvág pecekkel volt valahova erős-tve. Á Á A fájárboc 3, a besan 2 pájr csarnakkal volt rágzítve.

Ejtők (Fallen)

A nehéz rudak és vitorlák vastag ejtőket kátteltek meg. A fájajt volt a dauk legvastagabb káttetele, sokszor vastagabb, mint a fájtarcs. A dupla fájajt a rádtá az árbocfejben levő káttet csigáján keresztül vezetett lefelé, ahol egy nehéz háromcsigás blokkbal (Kardeelblock) és egy nehéz, gárrbe szolgafájbal (Knecht) állás csigasorral volt rágzítve. A besanejtő a fele volt a fájajtnek, ennek megfelelően csak egy csigával az árbocfejben, és kisebb blokkokkal alul. Mivel a patrácok (Pardunen) szerepét is átvették, ezért a daukon nem találunk patrácot.

Nyakláka (Racks)

2 vagy 3 gyángyorsorbal (Korallen) állás nyaklok az árbocot és az ejtőkáttetet (soha nem a vitorlarudat, mint az északi hajáknál!) áttel káttel, távolságtartás lácek (Schlieten) nélkül!

A rudak nem hordtak alul nyak- ill. szarvkáttetet és nyakfordást. A fájádnak felül volt 2 fordástja. A vitorláknak volt alul egy-egy csácskátel (Schot) eláll és hájtul. Egyébként semmi más futákkáttet.

A vitorlák (Die Segel)

A vitorlák általában natúr szá-nak voltak, (kenderbál, kásább lenbál) de az elhasználtádstál félággán kálálán Ájnyalatokban. A fájldkájzi és az Arab tenger társágában a szánes, festett vitorlák is nagyon kedveltek voltak. Sájfájnyárgájál a vájrsbarnáján keresztül náha majd egészen a feketéig, valamint csákosak, ahol az egymás rálváj anyagsájvok (Bahnen) vájltakozva fehér-piros vagy kákk-piros ill. fehér-kákk voltak. (Soha nem záld, lávón a práfáta száne!) Sáj mi tább, sokszor a vitorlák száne az elhasználtáds miatt is kálálnbázttt egymástál, valán elfordult, hogy egy szakadt vitorláj egészen más szá-nak toldalákkdarabbal foltoztak meg -s ágy a dálszaki lezsersák vagy csak szákság - egyfajta bájos pittoreszk megjelenést adott ezeknek vitorlásoknak. Nem beszálve arról, hogy -miután szabványok, normák egyáltalán nem láteztek (mint a kásábbi északi tengeri nemzeteknél, első sorban az angoloknál, franciáknál és hollandoknál, aki májr 1650 áta megprábtájtak a haditengerészetben szabványokat, normákat bevezetni) minden (kász)kapitány a saját szakállára alakátgatta a káttetet, s a vitorlázatot "természetesen az adott hájtest lehetőségein belül". A ghanja vitorlájának egyik sajátossága, hogy az alsó lájkátszegély vagy lábszegélykát (Fuýliek) nem volt folyamatosan a vitorla szálre varrva, hanem csak mir másodikkáttel volt bandázsolva. Itt meg kell jegyezni, hogy a szegélykát varrászájlit soha nem fájzták ájt szegélykátlen, hanem mindig csak káttelveztek, úgy hogy a varrászájlit a szegélykátleneteibe féládt! Csodájlom, hogy ezt a Marjai által kitalált marhaságot máog ennyi idő után sem lehetett kiirtani! (Ha valaki ellátozt valamelyik északi vagy keleti fájldkájzi tengerparti vájrosba, megnázheti az áreg vitorlásokon!) Máog egyszer a kárd Szánes vagy natúr? Nagy tiszteláje vagyok Ivan Trtanj árnak (egy profi a Bodeni tonál "á Museum Link: [images/stories/flamenco/ghanja/http://historische-schiffsmodelle.com/](http://historische-schiffsmodelle.com/)), aki úgy mondja: "ésoha nem festem a modelljeimet! De á egy kálálnállás osztály a hájmodell-áopá-tákné, és mint egy szuper profi hájmodell-áopá-válemányához a maga názátpontjábal joga van. Engem is mindig megragad a 10-15 kálálnfále nemes fájbal ká modellek szápság, amelyek "szerény válemányem szerint "inkább áopá-tájálk valában csodálatos ágytárelmést bizonytják, mint a modellek tártánelmi hásságát. Válemányem szerint azonban, ha az eredeti festett v

modellnek is szé-nesnek kell lennie. Egy szé-phen festett modellnek is megvan a maga szé-psége, és a szé-phen, precíz-kivitelezett faragások vagy az aranyozás alatt is szé-pek és precíz-zek maradnak, má-g egy natúr-fában kivitelezett primitív-vezkopjafaszere- faragás "ami természetesen egy szé-kely kopjafáj-n megtalálja a maga őrtámodell-metben egyszerű-en elnagyoltnak t-nyik! Az őrem má-sik oldala az í-r! A festő-k olcsó-bb a nemesfá-ki! Egy Victory, egy Vasa, egy galeon nemesfá-ki? Brrrr! Persze, ahol a haj-oldalok csak ká-nyozva voltak, az má-s! De pl. a Vasa palá-inkjain talá-lt festő-kpigmentek elá-rultá-k a kutató-knak, valá-iban mennyire tarká-ik voltak a korabeli haj-k! Mivel a festő-k drá-igá-ik voltak, má-ir csak preszt-kszál-! is! (Nem voltak má-g nagy ká-miai á-zemek, amik a szé-munkra természetesen tiszta, vilá-igós szé-phet olcsó-n elá-állá-tottá-ik volna!) Mint ahogy egy ember; aki egy olyan nadrá-igot hordott, aminek egyik szá-ja zé-ld, a má-sik piros volt, nem bolond, hanem gazdag volt! Ká-pek:

Á

Na ennyit a haj-k tarkasá-ir! Nem kell fá-lni a szé-nektá-! Termé-zetesen azokat a haj-kat, amik eredetiben sem voltak festve, a modellká-nt sem szabad festeni.

Á-sszefoglalás

A ghanja őpá-tá-se teljesen kezdá-knek nem ajá-nylatos, de a má-ir kis gyakorlattal rendelkezá-knek egy viszonylag ká-nyer őpá-thetá-, nem drá-iga és szé-ep, egzotikus modell. Az anyagká-lltsá-g minimá-lis, sok rá-sz a barká-csiá-dá-iban á-sszmaradók-bá- elká-szá-thetá-. A gerinclair meg a bordá-ik rá-teges lemez, a palá-inkok olcsó-fenyá- vagy há-irs lá-cek, bá-irjá-irvorbá- szebb a festés alatt is. A ká-rt á-rboc ká-szá-á-lhet pl. fakaná-lyá-lbá-!l, a vá-konyabb rudak fogpiszká-á-bá-á- fanyá-irsbá-!l. (2-3-4 mm) A kis golyá-k (3 mm) dá-sz gombostá-rá-!l, az ortá-ká-n a nagy golyá- (10-12 mm) egy fagolyá- egy barká-csboltá-!l. A vitorlá-ik egy batiszt asztalterá-tá-bá-!l vannak, teá-ival szé-nezve, majd a piros csá-kok akrýlfestő-kkel festve. A ká-llzet szé-nezett horgolá-cá-ma. A kevés blokk elká-szá-tá-se nem okoz sok gondot, de ebben a mennyiségben se drá-iga. Egyedá-!l az á-igyá-kerá-!nek valamibe, ha nincs esztergá-d, de ennél a kevés darabszá-mná-!l nem hal bele az ember. A szé-nezést teljesen W. Mondfeld ká-nyve utá-!n festettem, ahol azonban megemlé-tik, hogy má-s szé-nek is elká-pzelhetá-k, (bá-ir zé-ld soha, ká-k is ritká-!n) de a csá-kok sá-má-!t lehetá-sá-g szerint be kell tartani.

(S itt má-g ná-ohá-ny megjegyzés: A rá-gebbi eurá-pai szakká-nyvek ill. szerzá-k szerint a dauk a portugá-! karavellá-ik utá-voltak őpá-tve. A legá-!bb kutató-!k szerint ez pont fordá-tva, volt. A dauk má-ir ővszá-zadokkal a karavellá-ik elá-tt hajá-ztak. Lehet, hogy az eurá-pai á-nyá-rtetnek ez egy keserá-pirula, de tá-ny, hogy az elsá- portugá-! karavellá-ik mind a hajá-test felá-pá-tá-sá-ben, mind a vitorlá-iztatban a daukat má-soltá-ik, s csak a ká-sá-bbi karavellá-ikon talá-!hatá-k keresztvitorlá-ik (Carabella Redonda "Kerek Karavella) őszaki behatá-sra. Sá-t mi tá-!bb, a fá-ldká-zi tengeren kb. 1700-tól ká-zkedvelt algá-ri, spanyol és francia sebekek is a dauktól szá-!rmaztak, fá-leg az őles vonalá- Ghanjá-tól, ami má-ir já-val sebekek megjelenése elá-tt az őszak-á-!llamocská-!k kedvelt kalá-zhajá-! voltak. Akiket ez a tá-ma ká-zelebrá-! á-rekel, ajá-!nlom B. Landstrá-m ká-nyveit.)

Járóképes-társaság: Flamenco